

The background of the slide is a complex marbled paper pattern. On the left side, there are dark, swirling patterns in shades of brown, black, and green. On the right side, there are lighter, more delicate patterns in shades of cream, light blue, and pale yellow. A large, semi-transparent white circle is positioned on the right side of the slide, partially overlapping the marbled background. Inside this circle, the Arabic text "بسم الله الرحمن الرحيم" is written in a black, elegant script.

بسم الله الرحمن الرحيم

اخلاق حرفه ای در پرستاری

دکتر سمیه بساک
عضو هیات علمی

دکتر فاطمه حاجی بابایی
عضو هیات علمی

26 تیر ماه 1402

وبینار کشوری

اخلاق حرفه ای در پرستاری

گروه هدف: پرستاری

زمان

۱۱:۰۰

۱۲:۰۰

سخنرانان

خانم دکتر سمیه بساک
دکتری تخصصی آموزش پزشکی
(دبیر علمی برنامه و عضو هیئت علمی)
خانم دکتر فاطمه حاجی بابایی
دکتری تخصصی پرستاری
(عضو هیئت علمی)

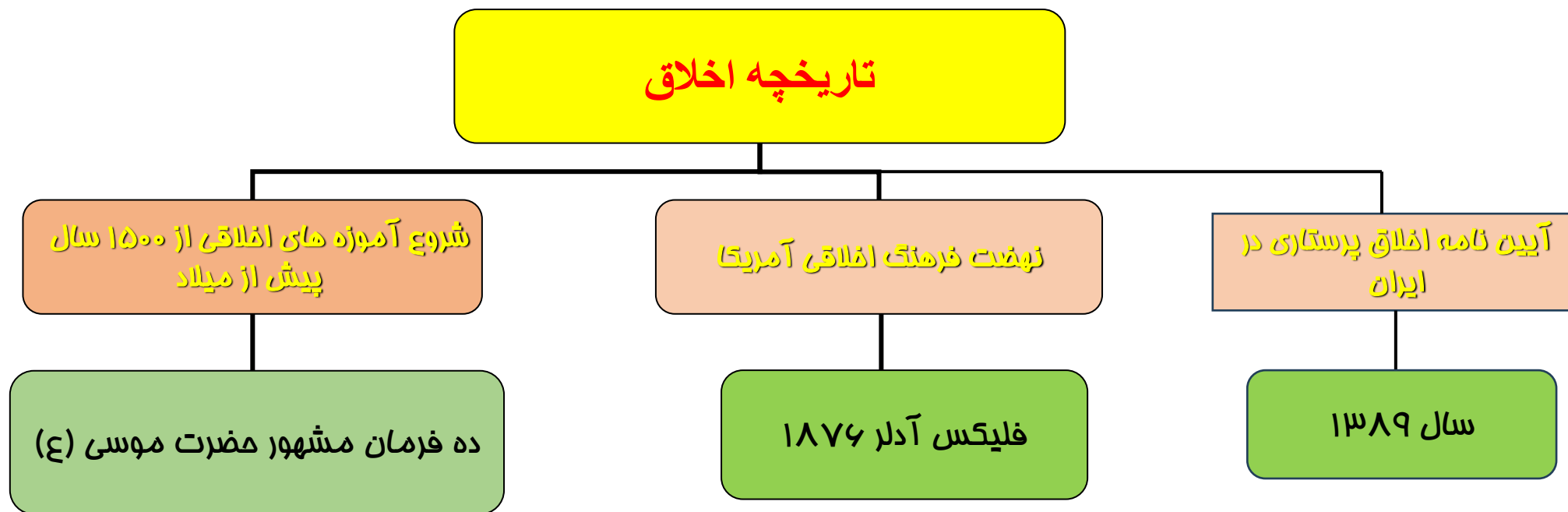

اخلاق Ethics

عبارت است از:

- خوی و ویژگی های درونی انسان
- معمولاً مترادف با رفتار و خصوصیات روحی و معنوی مثبت
- سیستمی از اصول راهنما و قوانینی است که در باره مشخص کردن فعالیت های مجاز، لازم و یا ممنوع صحبت می کند

تاریخچه اخلاق

اهمیت اصول اخلاقی

- اصول اخلاقی راهنمایی برای تصمیم گیری ها و فعالیت های اخلاقی هستند
- اصول اخلاقی فردی شامل ارزش های اخلاقی ست که هر فرد برای زندگی خود و در ارتباطش با دیگران بر می گزیند
- با هر پس زمینه فرهنگی، امروزه اهمیت کاربرد اصول اخلاقی در مراقبت های بهداشتی بطور فزاینده ای شناخته شده است

اخلاق حرفه ای Professional ethics

- اخلاق حرفه ای، اصول کلی تر اخلاقی را در فضای خاص حرفه ای مطرح می کند.
- اخلاق حرفه ای شاخه ای از علم اخلاق است که با توجه به شرایط و فضای هر حرفه خاص تعریف می شود.
- اصول اخلاقی حرفه ای به عنوان استانداردهای مورد توافق و رفتارهای مورد انتظار از اعضای یک گروه حرفه ای خاص توصیف می شود
- اخلاق پزشکی : شاخه ای کاربردی از اخلاق یا فلسفه اخلاق است که سعی دارد درست و نادرست را در حیطه عملکرد در طب و مراقبت های بهداشتی تبیین نماید.

اصول اساسی اخلاق پزشکی

اختیار
سود رسانی
اجتناب از آسیب و صدمه
عدالت

- **Autonomy**
- **Beneficence**
- **Non-maleficence**
- **Justice**

تعریف پرستاری

- حرفه ای است که در جهت حفظ و پیشبرد حیات، پیشگیری از بروز بیماری ها، تسکین درد و بازگرداندن سلامتی به بشریت گام بر می دارد.

ارزش های اساسی اخلاقی در پرستاری و مامایی

- احترام به حیات انسان
- اختیار
- نیکوکاری
- عدالت
- صداقت
- عدم ایجاد آسیب و صدمه به فرد
- رازداری

مفاهیم اخلاقی در پرستاری

- ارتباط (Communication)
- حمایت (Advocacy)
- مراقبت (Caring)
- پاسخگویی/مسئولیت پذیری (Responsibility/Accountability)
- همکاری (Cooperation)

ارتباط

- ارتباط **بستر ارائه مراقبت اخلاقی** است.
- پرستاران در طی فعالیت های روزانه خود با بیمار، خانواده بیمار، همکاران و دیگر افراد تیم بهداشتی ارتباط برقرار می کنند.
- بدون برقراری یک ارتباط مناسب ارائه مراقبت واقعی مقدور نیست.
- مراقبت، حمایت، پاسخگویی و همکاری همگی در بستر یک **ارتباط انسانی اثربخش** امکانپذیر است.

حمایت از حقوق بیمار

- دفاع از حقوق بیمار در درون سیستم بهداشتی درمانی است.
- کمک به بیمار برای آگاه شدن و انتخاب های آگاهانه است.
- حمایت از ارائه مراقبتی متناسب با ارزش ها و ویژگی های انسانی بیمار براساس احترام است.

پاسخگویی

- **جوابگو بودن** در مورد اعمال خود است
- **مسئولیت پذیری** در مورد اقدامات انجام شده و عواقب آگاهانه یا نا آگاهانه است.
- **پاسخگویی** قانونی و اخلاقی است.
- پاسخگویی در کنار مفهوم حمایت چهارچوبی را برای **ابعاد اخلاقی فعالیت های پرستاری** ایجاد می کند.

همکاری

- مشارکت فعال با دیگران برای ارائه مراقبت کیفی به بیماران
- تشریک مساعی در طراحی رویکردهای مراقبتی بیمار
- مورد ملاحظه قرار دادن ارزش ها و اهداف دیگرانی که برای مراقبت از بیمار با آنان کار می کنیم

مراقبت

- مراقبت بسیار پیش از درمان صورت می گرفته است
- مراقبت شیوه وجودی انسان است
- مراقبت عنصر اساسی انسان بودن است
- مفهوم مراقبت در رابطه پرستار و بیمارارزش گذاری شده است
- رفتارهای مراقبتی برای ایفای نقش های پرستاری **بنیادی اند**

ویژگی های فرد مراقبت کننده (5 C سیمون ریچ)

• شفقت 1- Compassion

• شایستگی 2- Competence

• اطمینان 3- Confidence

• وجدان 4- Conscience

• تعهد 5- Commitment

آنچه به عنوان مبانی ارزشی اسلامی-ایرانی در حرفه پرستاری، قابل استناد است عبارت است از:

- پرستار در تمام شرایط و وظایف محوله را با توکل و استعانت از ذات باری تعالی به انجام می‌رساند.
- همه انسانها از شأن و کرامت والای انسانی برخوردارند و لازم است در هر حالتی مورد احترام قرار گیرند ولی بیمار یا فرد سالمی که نیازی در رابطه با سلامت خود دارد، شایسته توجه و احترام ویژه ای است. لذا تمام بیماران، بدون در نظر گرفتن وضعیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، توسط پرستار مورد احترام و حمایت روحی-روانی قرار می‌گیرند.
- حفظ حیات هر انسان در هر جایگاه و موقعیتی که باشد وظیفه هر مسلمانی است ولی پرستار به واسطه تقبل مسئولیتی ویژه، در قبال نفس و جان بیمار مسئول خواهد بود.
- تقویت روحی و معنوی بیمار از منظر اسلام در بهبود او تأثیر گذار است. لذا وظیفه اخلاقی پرستار است که بیمار را دلداری داده و زمینه را برای پذیرش همراه با طیب نفس بیماری فراهم کند.

راهنماهای اخلاقی

پرستار و جامعه

پرستار و تعهد حرفه ای

پرستار و ارائه خدمات بالینی

پرستاران و تیم درمانی

پرستار، آموزش و پژوهش

پرستار و جامعه

پرستار باید:

۱- در جهت ارتقای سلامت جامعه، پیشگیری از بیماری ها، اعاده سلامت و کاهش درد و رنج، کوشش کند و آن را رسالت اصلی خود بداند.

۲- مراقبت پرستاری را صرفنظر از نژاد، ملیت، مذهب، فرهنگ، جنس، سن، وضعیت اقتصادی-اجتماعی، مسائل سیاسی، بیماری جسمی یا روحی-روانی یا هر عامل دیگری ارائه دهد و در جهت حذف بی عدالتی و نابرابری در جامعه بکوشد.

۳- مراقبت های پرستاری را با رعایت احترام به حقوق انسانی و تا حد امکان با در نظر گرفتن ارزش ها، آداب و رسوم اجتماعی، فرهنگی و اعتقادات دینی مددجو/بیمار ارائه دهد.

۴- به جامعه در زمینه های ارتقای سلامتی و پیشگیری از بیماری ها آموزش دهد و این را از مهمترین مسئولیت های خود بداند. مراقبت پرستاری و آموزش استاندارد باید متناسب با فرهنگ، باورها، ارزش ها و نیازهای افراد ارائه شود.

۵- به چالش ها و مسائل اخلاقی در محیط جامعه و محیط کار که قداست حرفه پرستاری را مخدوش می کند توجه و حساسیت داشته، در مواقع لازم راه حل و پاسخ مناسب را پیشنهاد دهد.

۶- ضمن همکاری و هماهنگی با سایر افراد، گروه ها و نهادهای اجتماعی جهت برطرف کردن نیازهای اجتماعی و رفع مسایل اخلاقی مطرح در حیطه مراقبت های سلامت تلاش کند.

۷- به گروه ها و افراد آسیب پذیر از قبیل کودکان، سالمندان، افراد دچار ناتوانی و معلولیت های جسمی، بیماران روانی و مانند آن ها توجه ویژه کند.

۸- ضمن توجه به سلامت در سطح محلی، در راستای حصول اهداف سلامت در سطح ملی و جهانی نیز تلاش و همکاری کند.

۹- در بحران ها و حوادث طبیعی همچون جنگ، زلزله، سیل، همه گیری بیماری ها و مانند آن ها مسئولیت ها و وظایف خود را با درنظر گرفتن احتیاطات لازم انجام دهد.

پرستار و تعهد حرفه‌ای

پرستار باید:

- ۱- هنگام اجرای مداخلات پرستاری و تصمیم‌گیری‌های بالینی، مسئولیت‌های اخلاقی را همانند مسئولیت‌های حقوقی و حرفه‌ای در نظر بگیرد.
- ۲- در حد وظایف و اختیارات خود، در جهت **فراهم آوردن محیطی امن و سالم** برای مددجو/بیمار کوشا باشد.
- ۳- با **حضور به موقع**، انجام وظایف حرفه‌ای به نحو احسن، و ثبت دقیق و کامل مراقبت‌های انجام شده، امنیت مددجو/بیمار را تأمین کند.
- ۴- براساس استانداردهای حرفه‌ای حاصل از نتایج تحقیقات معتبر و شواهد موجود، بهترین مراقبت را به مددجو/بیمار ارائه دهد.
- ۵- تمام مداخلات پرستاری را با حفظ عزت و احترام مددجو/بیمار و خانواده او انجام دهد.
- ۶- حداکثر کوشش خود را برای حفظ اسرار بیمار، رعایت حریم خصوصی او، احترام به استقلال فردی و کسب رضایت آگاهانه، به عمل آورد.
- ۷- با شناسایی و گزارش خطاهای حرفه‌ای همکاران تیم درمانی از بروز صدمات احتمالی به مددجو/بیمار پیشگیری کند.

۸- در صورت خطا در مداخلات پرستاری، صادقانه به مددجو/ بیمار توضیح داده، در هر شرایطی راستگویی و انصاف را سر لوحه کار خود قرار دهد.

۹- توانایی های جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی خود را حفظ کند و ارتقا دهد.

۱۰- در جهت حفظ صلاحیت حرفه ای، دانش و مهارت های خود را به روز نگه دارد.

۱۱- توانمندی و دانش کافی برای مراقبت مؤثر و ایمن، بدون نظارت مستقیم را داشته، در برابر اقدامات خود پاسخگو باشد.

۱۲- به گونه ای عمل کند که اعتبار و حیثیت حرفه اش زیر سؤال نرود.

۱۳- توجه داشته باشد که از نام و موقعیت وی جهت تبلیغ تجاری محصولات استفاده نشود.

۱۴- از پذیرش هرگونه هدیه یا امتیازی از مددجو/بیمار یا بستگان وی، که ممکن است موجب معذوراتی در حال یا آینده شود پرهیز کند.

پرستار و ارائه خدمات بالینی

پرستار باید:

- ۱- خود را با ذکر نام، عنوان و نقش حرفه‌ای به مددجو/ بیمار معرفی کند.
- ۲- ارائه مداخلات پرستاری را با احترام کامل به مددجو/بیمار و حفظ شان وی انجام دهد.
- ۳- خواسته‌های مددجو/بیمار را صرف نظر از سن، جنس، نژاد، موقعیت، وضعیت اقتصادی، سبک زندگی، فرهنگ، مذهب، باورهای سیاسی و توانایی جسمی او، مورد توجه و ملاحظه قرار دهد.
- ۴- مراقبت‌ها را مبتنی بر **دانش روز و قضاوت صحیح پرستاری** انجام دهد.
- ۵- ارتباطی همراه با ملاطفت در رفتار و کلام داشته باشد، به نحوی که با جلب اعتماد مددجو/ بیمار بتواند نیازها و نگرانی های بیمار را دریابد.
- ۶- قبل از انجام هرگونه مداخلات پرستاری، رضایت آگاهانه بیمار یا **سرپرست قانونی وی** را جلب کند.

۷- هنگام ارائه یک محصول جدید یا بکارگیری آن در بالین، آگاهی کامل از خطرات احتمالی آن وسیله داشته باشد و همچنین اطلاعات لازم در مورد فواید و مضرات استفاده از آن محصول را در اختیار مددجو/بیمار بگذارد تا امکان انتخاب آگاهانه برای وی فراهم شود.

۸- آگاه باشد هیچ کس حق ندارد به جای یک فرد بالغ صلاحیت دار، رضایت دهد و در مورد کودکان، حق رضایت جزء مسئولیت‌های قیم قانونی است.

۹- جهت توانمند سازی مددجو/بیمار با توجه به طرح مراقبتی و برنامه ترخیص، به مددجو/بیمار و خانواده وی آموزش دهد.

۱۰- به طور **استثناء، در مواقع اورژانس** که اقدام درمانی در اسرع وقت برای حفظ زندگی مددجو/بیمار ضروری است، بدون رضایت بیمار اقدامات لازم را شروع کند.

۱۱- در شرایطی که مددجو/بیمار **قادر به اعلام رضایت نبوده**، اطلاع از خواسته وی نیز امکانپذیر نباشد، بر اساس استانداردهای موجود و با در نظر گرفتن مصلحت مددجو/بیمار، مناسبترین اقدام را برای او انجام دهد.

۱۲- برای بی خطر بودن مداخلات پرستاری احتیاطات لازم را بکار بندد و در موارد لازم این موضوع را با سایر اعضای تیم سلامت به مشورت گذارد.

۱۳- همه اطلاعاتی که در حین فرایند مراقبتی به دست آورده یا در اختیار او قرار می‌گیرد، را **سرّ حرفه‌ای** تلقی کند و مگر در موارد مجاز، بدون رضایت مددجو/بیمار در اختیار دیگران قرار ندهد.

۱۴- اطلاعات درمانی مددجو/بیمار را تنها برای اهداف مرتبط با سلامت (درمان، پژوهش) و در جهت منافع بیمار مورد استفاده قرار دهد. همچنین مددجو/بیمار را مطلع کند که ممکن است بخشی از اطلاعات پرونده با سایر اعضای تیم درمان جهت مشاوره درمانی در میان گذاشته شود.

۱۵- در مواردی که از اطلاعات مددجو/بیمار در زمینه‌های تحقیقاتی و آموزشی استفاده می‌شود باید با کسب رضایت وی بوده و انتشار اطلاعات بدون درج نام یا هر نشانی منجر به شناسایی، صورت گیرد.

۱۶- هنگام انجام هر مداخله پرستاری، به حریم خصوصی مددجو/بیمار احترام بگذارد.

۱۷- در موارد **عدم امکان خدمت رسانی ایده آل** تا زمان برقراری برنامه جدید درمانی ارائه مراقبت را در بهترین سطح از توانایی ادامه دهد.

۱۸- در **شرایط اورژانس خارج از محیط کار** نیز به ارایه مراقبت از بیمار یا مصدوم بپردازد.

۱۹- در صورت نارضایتی مددجو/بیمار یا بروز مشکل، حق وی برای تغییر پرستار مسئول یا سایر مراقبان و درمانگران را محترم شمرده ، در حد امکان در جلب رضایت مددجو/بیمار تلاش کند.

۲۰- در صورت اطلاع از موارد عدم رعایت استانداردهای مراقبتی، به مقام مسئولی که اختیار کافی برای اصلاح شرایط داشته باشد اطلاع دهد.

۲۱- هر گونه اعتراض و مشکل بیمار را به مسئول بخش گزارش دهد.

۲۲- از انجام اقداماتی که مستلزم زیرپا گذاردن اصول اخلاقی، قانونی و شرعی باشد حتی در صورت درخواست بیمار پرهیز کند.

۲۳- در بیمارانی که روزهای پایانی حیات را سپری می کنند، برای پذیرش واقعیت و برنامه ریزی مناسب برای برآوردن خواسته های بیمار، از جمله انجام اعمال مذهبی یا ثبت وصیت، کمک و همکاری کند.

پرستار و همکاران تیم درمانی

پرستار باید:

- ۱- با اعضای تیم سلامت، مددجو/بیمار و خانواده وی، در راستای ارائه مؤثرتر و بهتر مداخلات پرستاری، همکاری و مشارکت کند.
- ۲- مددجو/بیمار یا تصمیم گیرنده جایگزین را در اتخاذ تصمیمات در مورد مداخلات پرستاری مشارکت دهد.
- ۳- دانش و تجربه حرفه ای خود را با سایر همکاران در میان گذارد.
- ۴- با تیم درمان ارتباط متقابل مبتنی بر اعتماد برقرار کند.
- ۵- با سایر پرستاران، اساتید و دانشجویان برخورد و رفتاری توأم با احترام داشته باشد.
- ۶- در صورت بروز هرگونه تعارض منافع در هنگام مراقبت از مددجو/بیمار، با اولویت حفظ حقوق مددجو/بیمار، آن را با همکاران ارشد و مسئولان خود مطرح و چاره جویی کند.
- ۷- با سطوح مختلف حرفه‌ای، از جمله سرپرستار، سرپرستار ناظر، مدیر پرستاری و روسای بخش، ارتباط حرفه ای توأم با احترام متقابل برقرار کند.
- ۸- در صورت مواجهه با هر نوع چالش اخلاقی برای تصمیم گیری با **کمیته اخلاق بیمارستان** مشورت کند.

A close-up, low-angle shot of a wooden gavel with a brass band, resting on a wooden block. The gavel is positioned diagonally, with the head in the upper left and the handle extending towards the lower right. The background is a warm, brownish-gold gradient.

حقوق بیمار

اصول کلی مورد قبول

- حق توجه به منزلت و شأن انسان
- حق دریافت مراقبت های بهداشتی
- حق دسترسی به اطلاعات
- حق انتخاب
- حق مشارکت
- حق محرمانه ماندن اطلاعات
- حق شکایت و درخواست جبران خسارت

احترام به حقوق و ارزش های انسانی

- حق خود تصمیم گیری
- حق حفظ امنیت و تمامیت فیزیکی و روانی
- حق محترم شمرده شدن خلوت و حریم
- حق احترام به ارزش های اخلاقی، فرهنگی و مذهبی
- حق حفاظت از سلامتی با استفاده از معیارهای پیشگیری ، درمانی و توانبخشی

اطلاعات در باره خدمات بهداشتی

- حق دریافت اطلاعات در مورد وضعیت بهداشتی، پروسیجرهای تشخیصی درمانی مراقبتی به همراه عوارض و خطرات ناشی از عدم انجام آنها

- حق دریافت اطلاعات بصورت قابل فهم و درک

- حق خودداری از دریافت اطلاعات در صورت تمایل

- حق انتخاب فرد دیگری که باید به جای بیمار اطلاعات بگیرد

- حق دریافت اطلاعات در مورد کلیه قوانین ، هزینه ها، هویت افراد مسئول درمان و مراقبت..

- حق دریافت یک خلاصه کتبی از تشخیص درمان و مراقبت هنگام ترخیص

رضایت آگاهانه

- رضایتنامه کتبی پیش نیاز هر مداخله طبی است
- این رضایت باید آگاهانه باشد
- حق عدم پذیرش مداخلات مراقبتی درمانی با اطلاع کامل از عوارض آن
- حق مشارکت تا حد امکان در تصمیم گیری ها حتی وقتی به دلیل شرایط، فرد دیگری باید بجای بیمار تصمیم بگیرد
- برای مشارکت در پروژه های آموزشی و تحقیقاتی نیز دریافت رضایت نامه کتبی ضروری است

رازداری و حفظ حریم

- تمام اطلاعات مربوط به بیمار باید محرمانه حفظ شود حتی بعد از مرگ
- اطلاعات محرمانه فقط با اجازه مریض می تواند در اختیار دیگران قرار گیرد
- بیمار حق دارد به پرونده پزشکی خود در مورد تشخیص ، درمان و مراقبت دسترسی داشته باشد
- حریم زندگی خصوصی بیمار نباید مورد تعرض واقع شود مگر در موارد ضروری برای تشخیص و درمان و با اجازه بیمار

مراقبت و درمان

- هر کس حق دارد مطابق با نیازهای بهداشتی اش خدمات متناسب را دریافت دارد
- انتخاب و تغییر پزشک یا مراقبت دهنده حق بیمار است
- خدمات با حفظ احترام به ارزش های فرهنگی و منزلت انسان ارائه شود
- حق برخورداری از حمایت خانواده و نزدیکان در طول دوره مراقبت و درمان و حمایت روحی در همه وقت
- رهایی از درد و رنج بر طبق آخرین امکانات موجود
- حق دریافت مراقبت های مراحل پایانی زندگی با عزت و احترام

کشورهایی که قوانین حقوق بیماران را تصویب کرده اند

هلند، دانمارک، فنلاند، فرانسه، یونان، ایرلند،

ایتالیا، لیتوانی، مالزی،

پرتغال، افریقای جنوبی،

سن مارینو، اسپانیا، سوئد، سوئیس، ویتنام، انگلیس، اروگوئه و.....

حقوق پرستار

- انجام وظیفه مطابق با محدوده قانونی
- محیط ایمنی کاری و مجهز به نیازهای فیزیکی، پرسنلی و تجهیزاتی مناسب
- آشناسازی مناسب و آموزش مداوم حرفه ای
- مشارکت پرستاران در تعیین خطی مشی ها، برنامه ریزی و تصمیم گیری ها
- اعتراض به جا به کارفرما به شکل کتبی

حقوق پرستار

- رد انجام وظایفی خارج از محدوده عملکرد پرستار
- حق عدم مشارکت در اقدامات غیر اخلاقی و ناشایسته
- حق داشتن راهنمای مکتوب در مورد محیط کاری
- آگاهی به تشخیص بیماران
- داشتن محیط کاری عاری از خطرات، ارعاب و دخالت
- حمایت پزشکی و سیستمی برای از عهده برآیی مسئولانه در موقعیت های اورژانس

دکتر سمیه بساک

دکترای تخصصی آموزش پزشکی
فلوشیپ یادگیری الکترونیک
عضو هیات علمی دانشگاه

Email:

Somaiehbosak@gmail.com

